

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.03.1986, sp. zn. 6 Cz 10/86, ECLI:CZ:NS:1986:6.CZ.10.1986.1

Číslo: 7/1988

Právní věta: Doplnková odměna, poskytovaná členům výrobních družstev ve smyslu článku 14 Vzorových stanov výrobního družstva /1/, je plněním poskytovaným v rámci majetkových vztahů člena družstva k výrobnímu družstvu; nejde proto o odměnu za práci podle mzdových předpisů. Nevztahují se tedy na doplňkovou odměnu ustanovení § 111 až § 133 zák. práce, týkající se mzdy, a tedy ani ustanovení § 122 odst. 1 zák. práce upravující srážky ze mzdy.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.03.1986

Spisová značka: 6 Cz 10/86

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Družstvo výrobní, Odměna

Předpisy: 65/1965 Sb. § 111
§ 122 ods. 1
§ 133

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal vydání rozsudku, jímž by žalovanému výrobnímu družstvu bylo uloženo zaplatit mu 1375,- Kčs. Uvedl, že žalovaná organizace, jejímž členem byl od 31. 8. 1982, provedla srážku jeho podílů na hospodářských výsledcích za rok 1981 a doplňkové odměny, a to v celkové výši 1375,- Kčs. Srážky provedla na úhradu pohledávky vůči němu k úhradě montáže ústředního topení v jeho rodinném domku. Vyslovil názor, že žalovaná organizace postupovala v rozporu s ustanovením § 122 zák. práce, neboť o srážkách ze mzdy s ním nebyla uzavřena dohoda a nešlo ani o případ, kdy je lze provést i bez této dohody.

Žalovaná organizace navrhla zamítnutí žaloby. Vznesla námitku promlčení žalobcova nároku na zaplacení částky 595,- Kčs za podíly na hospodářských výsledcích, protože o nevyplacení podílů se žalobce dověděl již 27. 3. 1982, avšak žalobu podal u soudu až 9. 4. 1983. Ohledně požadavku na zaplacení částky 780,- Kčs uvedla, že doplňkovou odměnu v této výši žalobci nevyplatila důvodně. Použila ji na úhradu pohledávky vůči žalobci za montáž ústředního topení.

Okresní soud v Prostějově rozsudkem uložil žalované organizaci povinnost zaplatit žalobci 780,- Kčs s 3 úroky od 9. 4. 1982 do zaplacení a ohledně částky 595,- Kčs žalobu zamítl. Námitku promlčení

ohledně nároku žalobce na vyplacení podílů na hospodářských výsledcích za rok 1981 shledal důvodnou. Dále dospěl k závěru, že postup žalované organizace v případě doplňkové odměny nebyl oprávněný, třebaže se opíral o pravidla vnitropodnikové řízení. Tato pravidla vydal předseda žalované organizace, takže jsou jednostranným rozhodnutím organizace o srážce ze mzdy pracovníka. Poněvadž o srážce nebyla uzavřena dohoda a nešlo ani o případ, v němž by bylo možné provést ji bez dohody, byla provedena v rozporu s ustanovením § 122 zák. práce.

K odvolání žalované organizace krajský soud v Brně svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku, jímž byla žalované organizaci uložena povinnost zaplatit žalobci 780,- Kčs s 3 úroky od 9. 4. 1982 do zaplacení. K odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že i přes výslovné ustanovení směrnic č. 1/1979, uveřejněných ve Věstníku Českého svazu výrobních družstev, o tom, že doplňková odměna není odměnou za práci ve smyslu mzdových předpisů, je třeba vycházet z toho, že s ohledem na hlediska pro její stanovení má tato odměna alespoň částečně povahu mzdy (odměny) za práci. Na provádění srážek z uvedené odměny se proto vztahuje ustanovení § 122 odst. 1 zák. práce, s nímž je pak v rozporu ustanovení Zásad pro poskytování doplňkových odměn členům výrobních družstev, vydaných v souladu s výše zmíněnou směrnicí, a ustanovení vnitropodnikových pravidel řízení žalované organizace, v nichž je uvedeno, že již přiznanou doplňkovou odměnu lze nevyplatit do výše pohledávky družstva vůči členovi.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ČSR, tak, že rozsudky soudů obou stupňů ve výrocih týkajících se povinnosti žalované organizace zaplatit žalobci 780,- Kčs a příslušenstvím byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 113 odst. 1, věta první, zák. práce se mzdou rozumí základní mzda, prémie, příplatky a ostatní odměny poskytované za plnění pracovních úkolů i jako podíly na hospodářských výsledcích organizace.

Podle tohoto ustanovení soudy obou stupňů důsledně nepostupovaly.

Základní právní úpravu organizační struktury, činnosti a řízení družstevních organizací obsahuje hospodářský zákoník (zákon č. 109/1964 Sb., jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 45/1983 Sb.) v části třetí hlavy první. V ustanovení § 87 odst. 1, věta před středníkem, hospodářského zákoníku se výslovně uvádí, že svazy družstev a Ústřední rada družstev vydávají v souladu správními předpisy a potřebami národního hospodářství v oboru své působnosti závazné směrnice, zejména v otázkách organizace, plánování, hospodaření s majetkem, financování, úvěrování a likvidace družstevních organizací. V článku 3 odst. 6 Vzorových stanov výrobního družstva z roku 1975 2) je uvedena zásada rozvedena tak, že Svaz se účastní na tvorbě příslušných obecně platných právních předpisů a v souladu správními předpisy a potřebami národního hospodářství vydává závazná usnesení, směrnice a pokyny, jimiž usměrňuje činnost výrobních družstev. Usnesením představenstva Českého svazu výrobních družstev ze dne 29. 5. 1975 č. 364 byla podle ustanovení § 87 odst. 1 hospodářského zákoníku a článku 3 odst. 6 Vzorových stanov výrobního družstva vyhlášena závaznost vzorových stanov výrobních družstev pro všechna výrobní družstva v České socialistické republice (změny a doplňky byly schváleny usnesením tohoto orgánu ze dne 10. 1. 1978 č. 13 a ze dne 6. 1. 1981 č. 458). Podle článku 7 odst. 1 těchto vzorových stanov členských poměr v družstvu zakládá mezi členem a družstvem společenské vztahy, zejména pracovní, majetkové a samosprávní, které tvoří jednotu a jsou upraveny stanovami, obecnými právními předpisy a směrnicemi svazu.

Mezi majetkovými vztahy členského poměru, jež se podle článku 10 řídí obecně platnými předpisy, zejména občanským zákoníkem 3) a stanovami družstva, upravují vzorové stanov v článku 14

doplňkovou odměnu. Stanoví, že podle hospodářských výsledků družstva v uplynulém roce má člen nárok na doplňkovou odměnu, rozhodne-li o její výplatě členská schůze a pokud podle zásad závazného vnitropodnikového předpisu (čl. 45 odst. 1 písm. f/) není z účasti na doplňkové odměně vyloučen.

V době od 1. 1. 1979 do 31. 12. 1982 byla doplňková odměna podrobněji upravena směrnicí Českého svazu výrobních družstev o doplňkové odměně ve výrobních družstvech ze dne 7. 11. 1978, uveřejněnou ve Věstníku tohoto svazu pod č. 1/1979. V článku 1 odst. 2 směrnice bylo uvedeno, že doplňková odměna představuje vyvážení majetkových závazků člena vyplývajících z jeho členského poměru k družstvu a vyjádřených zejména členským podílem a ručením člena podle stanov družstva. Doplňková odměna vyjadřuje odměnu za účast člena družstva na společném řízení a správě základních záležitostí družstva, jakož i za odpovědné plnění všech povinností člena vyplývajících z jeho členského poměru. Doplňková odměna není odměnou za práci ve smyslu mzdových předpisů.

Z toho je nutno dovodit, že doplňková odměna není poskytována za plnění pracovních úkolů a není tedy mzdovou ve smyslu § 113 odst. 1 zák. práce. Doplňková odměna je plněním poskytovaným v rámci majetkových vztahů člena k výrobnímu družstvu. Hledisko odpovědného plnění členských povinností, a tedy i pracovních povinností, je třeba vzhledem ke komplexnímu pojetí společenských vztahů založených členským poměrem chápat jako vyjádření snahy zabránit tomu, aby tento druh odměny obdržel i takový člen družstva, který neplní řádně své povinnosti.

Z těchto důvodů se na doplňkovou odměnu nevztahují ustanovení zákoníku práce 4) o mzdě (§ 111 až 133), která platí pouze pro pracovní vztahy členů výrobních družstev (§ 267 zák. práce), a tedy ani ustanovení § 122 odst. 1 zák. práce o srážkách ze mzdy.

V projednávané věci soudy obou stupňů pochybily, když vycházely z jiného právního názoru a v důsledku toho si neopatřily potřebné skutkové podklady pro posouzení toho, zda nevyplacení doplňkové odměny žalobci s poukazem na pohledávku vůči němu pro neuhrazené faktury za montáž ústředního topení v jeho rodinném domku bylo důvodné.

Soud prvního stupně tak porušil zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a 153 odst. 1 o. s. ř. a v ustanovení § 113 odst. 1, věta první, a § 122 odst. 1 zák. práce, odvolací soud i v ustanovení § 219 o. s. ř.

Poznámky pod čarou:

1) Tyto vzorové stanovy byly v ČSR uveřejněny ve Věstníku ČSVD č. 10/1975 a v SSR ve Vestníku SZVD č. 8/1975.

3) zákonem č. 40/1964 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 70/1983 Sb.)

4) zákona č. 65/1965 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 55/1975 Sb. a ve znění zákona č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb. a č. 52/1987 Sb.)